

PRZEMOC I AGRESJA W SZKOLE

I JEJ OKOLICY

– JAK SIĘ PRZED TYM BRONIĆ?

Opracowała psycholog mgr Marta Glanc

POJĘCIE AGRESJI

- Agresja – to świadome i zamierzone działanie, mające na celu wyrządzenie komuś szkody, straty, czy bólu.
- O agresji mówimy wtedy, gdy jedna osoba rani drugą.
- Agresja jest incydentalnym zachowaniem, może się wyrażać w różny sposób i w różnych formach.

POJĘCIE PRZEMOCY

Przemoc – to wszelkie nieprzypadkowe ataki godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej, a także psychicznej szkody atakowanej osoby.

Przemoc jest procesem. Oznacza przewagę sprawcy nad ofiarą lub ofiarami.

Kryteria pozwalające stwierdzić, że mamy do czynienia z przemocą to:

- Nierównowaga sił pomiędzy sprawcą a ofiarą.
- Długofalowy charakter zjawiska, w odróżnieniu od incyidentalnego.
- Cykliczność zachowań – okresy nasilania się zachowań agresywnych pojawiają się na przemian z okresami względnego spokoju.
- Występowanie utrwalonych ról sprawcy, ofiary i świadka (w procesie przemocy – w odróżnieniu od agresji – osoby te nie zamieniają się między sobą rolami).

FORMY AGRESJI I PRZEMOCY SZKOLNEJ:

● Agresja fizyczna

Przejawia się poprzez takie zachowania jak:

- bicie, kopanie, popychanie, szarpanie,
- zabieranie przedmiotów,
- plucie,
- wymuszanie pieniędzy,
- podstawianie nogi,
- niszczenie własności.

Agresja i przemoc fizyczna mogą być stosowane:

- **bezpośrednio – gdy uczniowie sami są ich sprawcami,**
- **lub pośrednio – gdy nakłaniają do nich innych.**

● Agresja werbalna (słowna)

Przejawia się m.in poprzez: dokuczanie, przezywanie, wyśmiewanie, wyszydzanie, obrażanie, ośmieszanie, przeszkadzanie, pokazywanie nieprzyzwoitych gestów, grożenie rozpowszechnianie plotek.

Ten rodzaj agresji i przemocy również może występować w formie pośredniej, np. gdy uczniowie namawiają rówieśników do zrobienia komuś krzywdy, wyśmiewania lub wykluczenia z grupy.

- **Agresja relacyjna**

To agresja bez fizycznego kontaktu, polegająca na działaniach, które prowadzą do obniżenia czyjegoś statusu w grupie, izolowania, pomijania, wykluczenia z grupy, nieodzywania się.

- **Agresja cyfrowa, elektroniczna/ cyberprzemoc**

To przemoc z użyciem nowych technologii, np. obraźliwe SMS-y czy e-maile, wpisy na portalach społecznościowych, umieszczanie w internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę.

Uczniowie mogą się stykać z różnorodnymi formami agresji elektronicznej, np. agresywnymi atakami na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej, regularnym elektronicznym przesyłaniem nieprzyjemnych wiadomości do ofiary, podszywaniem się pod ofiarę (kradzież tożsamości), upublicznianiem tajemnic, udostępnianiem prywatnych materiałów (zdjęć ofiary), śledzeniem i nękaniem oraz prowokowaniem do pewnych zachowań i dokumentowaniem ich za pomocą zdjęć lub filmów upowszechnianych następnie w internecie, upublicznieniem poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary.

OFIARY PRZEMOCY SZKOLNEJ

Często zdarza się, że wśród ofiar przemocy rówieśniczej spotyka się dzieci z pewnymi charakterystycznymi cechami, jak: kolor włosów, okulary, dysfunkcje fizyczne, itp.

Jednak ofiarami przemocy mogą być także dzieci, które niczym charakterystycznym nie wyróżniają się.

Dziećmi, którym dokuczają rówieśnicy, są zarówno dobrzy, jak i słabsi uczniowie, chłopcy i dziewczynki, osoby dobrze i gorzej sytuowane.

Najczęściej ofiarami przemocy stają się osoby, u których obserwuje się:

- **Brak pewności siebie, nieśmiałość, wysoki poziom lęku.**
- **Trudności w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami i w związku z tym mniejsze wsparcie społeczne.**
- **Niezbyt ścisłe relacje rodziców ucznia ze szkołą, zmniejszające prawdopodobieństwo interwencji z ich strony.**
- **U chłopców – niska sprawność fizyczna.**

CZĘSTE ZACHOWANIA OFIAR PRZEMOCY SZKOLNEJ

Ofiary przemocy szkolnej bardzo rzadko mówią dorosłym o swoich problemach, dlatego nie zawsze są rozpoznawane przez otoczenie.

Często same borykają się ze zmartwieniami.

Nie proszą o pomoc dorosłych dlatego, że obawiają się pogorszenia sytuacji albo zemsty prześladowców.

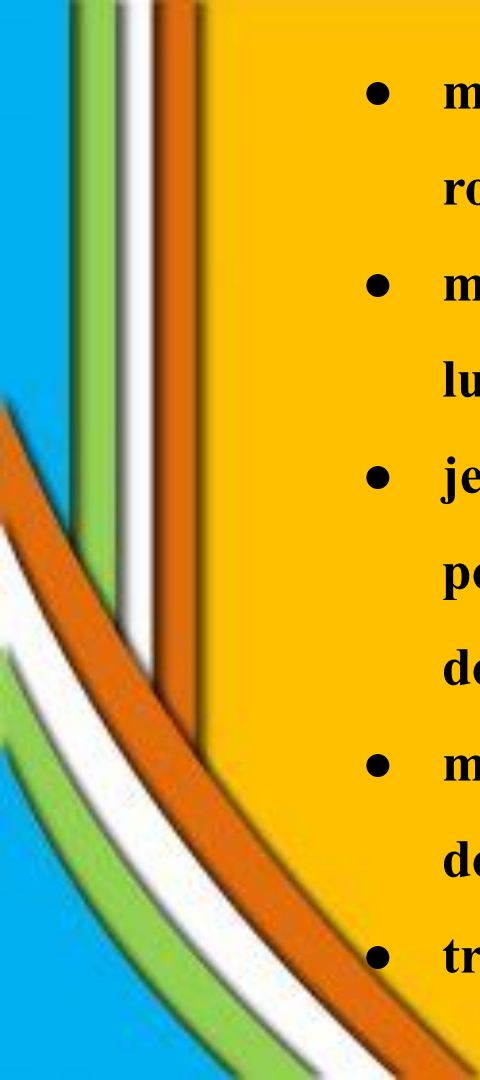
Ofiarom przemocy przeszkadza wstyd i poczucie winy – „koziół ofiarny” jest przekonany, że wina tkwi w nim samym.

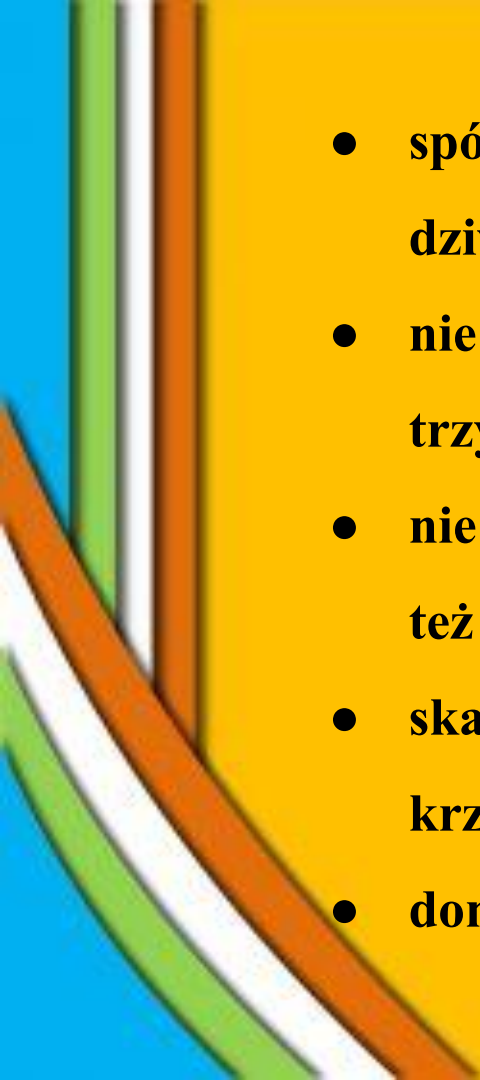
SYGNAŁY POZWALAJĄCE POZNAĆ PRZEŚLADOWANE DZIECI

Dan Olweus, norweski psycholog zajmujący się od wielu lat problemem przemocy w szkole, podaje wskazówki pozwalające zidentyfikować ofiarę przemocy szkolnej.

Według badacza dziecko takie:

- często płacze lub wygląda na osobę smutną, nieszczęśliwą,**
- przerwy spędza samo lub stara się trzymać w pobliżu nauczyciela,**
- ma problemy z głośnym wypowiedaniem się na lekcji,**

-
- może szukać swoich rzeczy, które często są chowane, rozrzucone albo niszczone,
 - ma wyraźne ślady fizyczne – zadrapania, sińce, także podarte lub zniszczone ubrania,
 - jest izolowane, niezapraszane do wspólnych działań, w czasie podziału na grupy zostaje samo, jako ostatnie wybierane jest do grupy,
 - może przejawiać nieoczekiwane zmiany nastroju – od smutku do irytacji lub nagłych wybuchów złości,
 - traci zainteresowanie nauką, pogarszają się jego stopnie,

-
- **spóźnia się do szkoły lub zaczyna chodzić i wracać z niej dziwną, określną trasą albo zaczyna unikać szkoły, wagaruje,**
 - **nie bierze udziału w imprezach i wyjazdach klasowych lub trzyma się podczas nich blisko dorosłych,**
 - **nie ma kolegów, nikt nie przychodzi do jego domu i ono samo też nikogo nie odwiedza,**
 - **skarży się na częste bóle głowy, brzucha, ma kłopoty ze snem, krzyczy lub płacze w nocy,**
 - **domaga się od rodziców dodatkowych pieniędzy,**

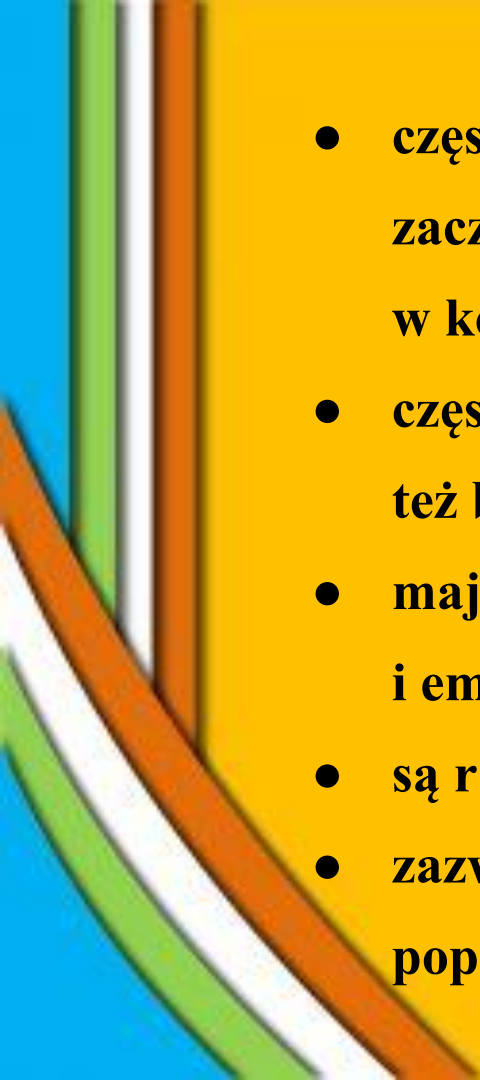
- **jest często wyśmiewane, ośmieszane, poniżane, zastraszane, popychane, zmuszane do wykonywania poleceń kolegów, często też ma nieprzyjemne przezwisko.**

CZYNNIKI OKREŚLAJĄCE SPRAWCÓW PRZEMOCY SZKOLNEJ

Sprawcy przemocy zazwyczaj:

- **są starsi, silniejsi lub bardziej sprawni fizycznie od swoich ofiar,**
- **są aktywni i energiczni, starają się dominować nad otoczeniem i próbują podporządkować sobie innych,**
- **są impulsywni, łatwo wpadają w gniew, często są napięci lub sfrustrowani,**
- **nie przestrzegają norm i reguł,**
- **im są starsi, tym bardziej mają negatywny stosunek do szkoły i tym gorsze oceny,**

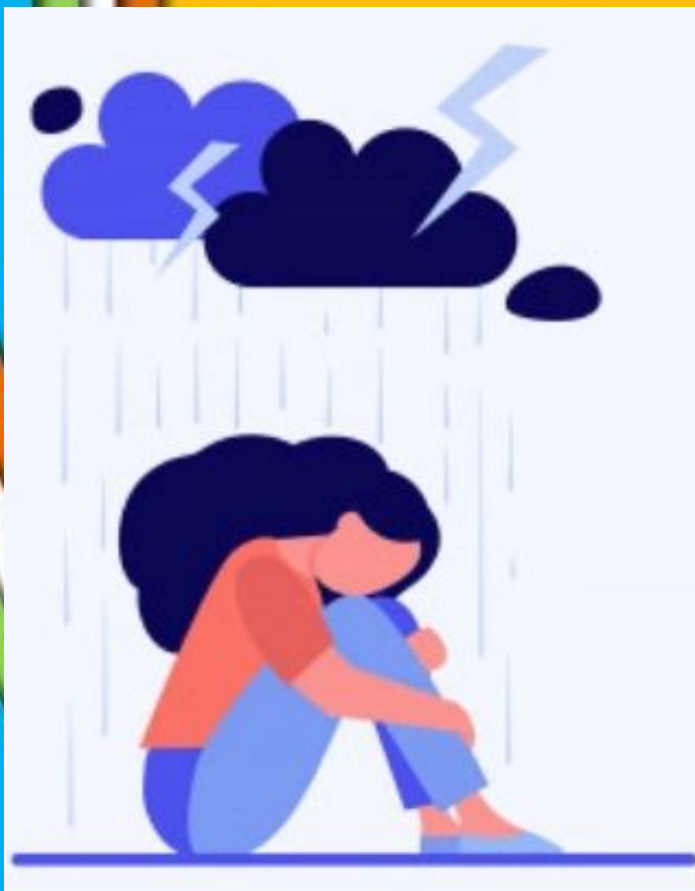
-
- często wpadają w tzw. złe towarzystwo, dość wcześnie zaczynają pić alkohol, popełniają kradzieże i wchodzą w konflikty z prawem,
 - często się buntują, występują przeciw dorosłym, chociaż mogą też bać się silniejszych od siebie,
 - mają opinię twardych, nie przejawiają wstydu, poczucia winy i empatii wobec innych,
 - są raczej pewni i zadowoleni z siebie,
 - zazwyczaj mają grupę osób, wśród których cieszą się popularnością.

KONSEKWENCJE PRZEMOCY

Ofiary przemocy przeżywają dotkliwie poczucie poniżenia i upokorzenie, lęk, rozpacz i smutek. Czują się osamotnione, bezsilne i bezradne.

Wstydzą się tego, co je spotkało i czują się winne, że nie potrafią sobie poradzić. Towarzyszy im złość, żal, a nawet nienawiść do sprawcy.

W szkole emocje te wpływają negatywnie na koncentrację uwagi i w rezultacie na wyniki w nauce.

**O sobie samych najczęściej myślą bardzo źle:
„Jestem do niczego”, „Sam jestem sobie
winny”, „Nigdy nic mi się nie uda”, „Nie
potrafię sobie poradzić”. Otoczenie
postrzegają jako wrogie lub obojętne:
„Wszyscy są przeciwko mnie”, „Nikt mi nie
pomocze”, „Nikogo nie obchodzi to, co się ze
mną dzieje”.**

**Takie wyobrażenie o sobie utrwała się i często
wpływa na zachowanie ofiar i ich relacje z
otoczeniem w całym późniejszym życiu.**

Aby zjawisko przemocy nie rozpowszechniało się trzeba reagować na nawet drobne sygnały. Ważne jest, by ofiara nie pozwoliła się zastraszyć i potrafiła odpowiednio reagować na dokuczanie.

Najważniejsze to nie być samemu w trudnych sytuacjach!

Pamiętaj !

- **Informowanie dorosłych nie jest żadnym donoszeniem na kolegów, ale szukaniem pomocy.**
- **Sprawcy postępują źle, łamią normy i powinni ponieść odpowiednie konsekwencje. Nie jesteś skarżypytą, walczysz o bezpieczeństwo w szkole.**

Mówiąc o przemocy dorosłym, pomagasz także innym dzieciom, które spotyka to samo. Jeśli nikomu o tym nie mówisz- krzywdzisz siebie i chronisz sprawców.

Przeciwdziałanie agresji

Zapobieganie agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży to złożony problem wymagający czasu i zaangażowania wszystkich uczniów w szkole oraz różnych instytucji wspomagających.

Najskuteczniejszą i najlepszą metodą jest zapewnienie dzieciom miłości, akceptacji i bezpieczeństwa zarówno w rodzinie, jak i w szkole.

Działaniem zapobiegawczym zjawiskom agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży jest:

- **wyznaczanie jasnych i czytelnych granic zachowania,**
- **tworzenie norm i zasad postępowania w szkole oraz sposobów ich przestrzegania,**
- **stosowanie zamiast kar - logicznych i jasnych konsekwencji złego zachowania.**

PAMIĘTAJ:

KAŻDY Z NAS MOŻE ZROBIĆ COŚ DOBREGO!

Gdy będziesz świadkiem agresji w szkole lub poza nią
zawsze reaguj- **brak reakcji to zgoda na AGRESJĘ!**-
powiedz o tym wychowawcom, rodzicom.

Nie postępuj tak jak agresor- **“Agresja rodzi Agresję”**.

Pomóż osobie, która stała się ofiarą agresji- nie idź za
tłumem.

Przesłanie dla wszystkich:
**„KAŻDY Z NAS MOŻE ZROBIĆ COŚ, BY W SZKOŁACH
BYŁO MNIEJ AGRESJI”**

Prezentację przygotowano w oparciu o literaturę:

- Dambach K.E. „, Mobbing w szkole. Jak zapobiegać przemocy grupowej”, Gdańsk: GWP.
- Danilewska J, „, Agresja u dzieci – Szkoła porozumienia”, Warszawa: WSiP.
- Grochulska I, „, Reedukacja dzieci agresywnych”, Warszawa: WSiP.
- Kirwil L, „, Agresja szkolna jako rodzaj agresji pro aktywnej”, Warszawa, WSiP.
- Kołodziejczyk J, „, Agresja i przemoc w szkole. Konstruowanie programu przeciwdziałania agresji i przemocy w szkole” , Kraków: NODN Sophia.
- Kołodziejczyk A., Czemieszewska E., Kołodziejczyk T, „, Spójrz inaczej na agresję. Program zajęć wychowawczo-profilaktycznych”, Starachowice: Wydawnictwo ATE.
- zdjęcia oraz ilustracje- [freepik.com](https://www.freepik.com)

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of several overlapping, curved, and straight lines in blue, green, white, and orange colors.

Dziękuję za uwagę!